

ЛПАЧ

Тетяна Миколаївна
tlipach@gmail.com

студентка 6 курсу, напряму підготовки «Міжнародна економіка», Національний авіаційний університет

УДК 338:656.7(045)

ГРИНЬ

Ольга Григорівна

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
МЕХАНІЗМ ЕФЕКТИВНОСТІ
ФУНКЦІОНУВАННЯ АВІАКОМПАНІЙ В
УКРАЇНІ**

**ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC
EFFICIENCY MECHANISM OF THE
AIRLINES ACTIVITY IN UKRAINE**

старший викладач кафедри міжнародної економіки, Національний авіаційний університет

У статті досліджено сутність понять «організаційно-економічний механізм». Визначено основні структурні елементи та особливості формування організаційно-економічного механізму ефективності функціонування авіакомпаній України до умов глобальних ринків авіаперевезень.

В статье исследована сущность понятий «организационно-экономический механизм». Определены основные структурные элементы и особенности формирования организационно – экономического механизма эффективности функционирования авиакомпаний Украины в условиях глобальных рынков авианперевозок.

The paper studies the essence of the concepts of «organizational and economic mechanism». The main structural elements and features of formation of the organizational-economic mechanism of effective functioning of Ukrainian airlines in the conditions of the global air transportation market.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, управління підприємством, глобальний ринок, ефективність управління, конкурентоспроможність підприємства

Ключевые слова: организационно-экономический механизм, управление предприятием, глобальный рынок, эффективность управления, конкурентоспособность предприятия

Keywords: organizational and economic mechanism, enterprise management, global market, management effectiveness, competitiveness of the enterprise

ВСТУП

На даний момент глобалізація є однією з найбільш впливових сил, які визначають майбутнє світової економіки. В економічній сфері вона проявляється через розширення транскордонної економічної взаємодії, інтеграцію національних економік до світової економічної системи через торгівлю, міжнародний рух капіталів, міжнародні міграційні потоки, загальносвітове поширення технологій. Здатність організаційно - економічного механізму ефективності функціонування авіакомпаній визначається спроможністю їх управлінського персоналу до свідомого управління змінами, виділення найбільш значимих із них, виявлення перспектив розвитку зовнішнього середовища авіакомпанії, визначення оптимальної альтернативи із сукупності можливих стратегічних напрямків. Глобальна економіка характеризується динамікою та комплексністю соціально-економічних змін, що актуалізує питання організаційно-економічного

механізму ефективності функціонування авіакомпаній до умов глобальних світових ринків як окремих підприємств, так і національних економік в цілому. Методологічним фундаментом здійснення дослідження даної тематики стали праці українських та зарубіжних науковців різних напрямів, зокрема, Б.А. Райзберг, Н.В. Мішеніна, Е.В. Коваленко, Н.А. Согомонова, О.Г. Гринь, І.О. Гесць, О.В. Арєфьева та інші.

МЕТА РОБОТИ це визначення сутності, основних елементів та особливостей формування організаційно - економічного механізму забезпечення ефективності функціонування авіакомпаній України до умов глобальних ринків авіаперевезень, який би сприяв підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних авіаперевізників.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали різних видань ті

підручники, ресурси Internet, економіко-статистичні дані.

При проведенні дослідження використано методи аналізу, порівняння та узагальнення вимог організаційно-економічного механізму авіакомпаній.

РЕЗУЛЬТАТИ

В умовах ринкової економіки одним з актуальних питань для керівників підприємств є формування організаційно-економічного механізму управління підприємством, що спроможний забезпечити ефективність управління і конкурентоспроможність підприємства.

Поняття механізму до сьогодні залишається доволі дискусійним, адже визначення організаційно – економічного механізму з позицій різних наукових шкіл має свою інтерпретацію. Так, з огляду на дефініційне визначення самого терміну «механізм», що приведено у межах розуміння класичної економічної теорії: «це система прямих і опосередкованих взаємозв'язків між економічними явищами і процесами, насамперед між їх протилежними сторонами, а також між підсистемами і елементами економічних систем». Із наведеного можна встановити наступне: якщо механізм характеризується певною кінцевою множиною елементів та забезпечений щільними взаємозв'язками між ними, то реалізація його дії, напевне буде здійснюватися за допомогою відповідних важелів та системних регуляторів.

Крім того, що дефініцію характеризують як сукупність форм і методів управління; систему засобів впливу на об'єкт дослідження; набір зв'язків, що забезпечують досягнення кінцевої мети, а також поєднання всього вищезазначеного. Іноді під механізмом розуміють послідовність процесів чи систему, що визначає порядок організації певної діяльності.

У розробку теоретико-методологічних основ формування механізму ефективності функціонування до умов ринку значний внесок зробили вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема, О. Березін, Н. Камінська, Ю. Капітанець, А. Куденко, І. Мудра, М. Рогоза, Н. Соґомонова, С. Тульчинська та інші [1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10].

У спеціальній літературі існують різні точки зору щодо визначення типу механізму за певними властивостями.

Наприклад, організаційно-економічний механізм, сутність і зміст якого розкрито у науковій роботі, розглядається як «система методів, способів та прийомів, які забезпечують формування і регулювання відносин певних об'єктів дослідження із внутрішнім та зовнішнім середовищем».

Унаслідок систематизації результатів досліджень, проведених вітчизняними та зарубіжними вченими, виявлено, що як тотожні поняттю «організаційно-економічний механізм» використовуються терміни: «господарський механізм», «виробничо-господарський механізм», «економічний механізм», «ринковий механізм», «механізм управління».

На думку О.В. Березіна, господарський механізм, будучи складною системою взаємопов'язаних та

взаємозалежних елементів організаційно-економічного характеру, через які державою реалізується управлінські функції, регулює відносини суб'єктів виробничої діяльності, сприяє створенню умов для ефективного функціонування організаційно-економічних систем, забезпечує організацію економічних відносин виробництва, обміну, розподілу та споживання [1].

Райзберг Б.А. визначає, що організаційно-економічний механізм є «сукупністю організаційних структур і конкретних форм і методів управління, а також правових форм, за допомогою яких реалізуються економічні закони та діють у конкретних умовах». А. Кульман стверджує, що «організаційно - економічний механізм – це певна сукупність або послідовність економічних явищ» [7].

На думку Н.В. Мішеніної, Е.В. Коваленко, «комплексний механізм управління є сукупністю економічних, мотиваційних, організаційних і правових (політичних) способів цілеспрямованої взаємодії суб'єктів господарювання (суб'єктів підприємництва і науково-технічного розвитку) і впливу на їх діяльність, що забезпечують узгодження інтересів взаємодіючих сторін, об'єктів і суб'єктів управління» [5].

Поряд з організаційно-економічним механізмом розглядається механізм управління розвитком підприємств, економічні механізми підвищення ефективності та адаптивності підприємств та ін..

Організаційно-економічний механізм управління розвитком підприємства також можна розглядати як основоположний фактор і метод управління системою його розвитку із врахуванням організаційно-економічних складових на базі інформаційного, нормативно-правового, інституційного та інфраструктурного забезпечення з метою реалізації відповідної місії [6].

Соґомонова Н.А. вважає, що «економічний механізм підвищення ефективності – це діалектична система економічних важелів і методів, що реалізує вплив керуючої підсистеми на керовану за допомогою сукупності основних функцій управління, спрямованих на забезпечення безперервного й ефективного функціонування підприємства» [8].

На нашу думку, є необхідність розглядати організаційний та економічний механізм не окремо, а як єдине комплексне утворення, оскільки для його ефективної реалізації (досягнення встановленої цілі) необхідно реалізовувати взаємодоповнюючі заходи як організаційного, так і економічного характеру.

Організаційно-економічний механізм управління розвитком підприємства також можна розглядати як основоположний фактор і метод управління системою його розвитку із врахуванням організаційно-економічних складових на базі інформаційного, нормативно-правового, інституційного та інфраструктурного забезпечення з метою реалізації відповідної місії.

Звичайно, розробляючи організаційно-економічний механізм, необхідно брати до уваги специфіку галузі. Якщо враховувати специфіку пасажирських перевезень, організаційно-економічний механізм можна розглядати як «сукупність економічних відно-

син, форм і методів господарювання у зв'язку з реалізацією пасажирськими підприємствами різномунітних послуг по перевезенню та обслуговуванню пасажирів у країні та за її межами»

Механізм управління містить у собі такі компоненти, як: принципи і задачі управління, методи, форми і інструменти управління, організаційну структуру управління підприємством та його персонал, інформацію та засоби її обробки.

В структурі організаційно-економічного механізму слід виділити три системи: систему забезпечення, функціональну систему, цільову систему.

Система забезпечення організаційно-економічного механізму складається з підсистеми правового, ресурсного, нормативно – методичного, наукового, технічного, інформаційного забезпечення управління підприємством.

Організаційно-економічний механізм управління підприємством включає наступні основні функціо-

нальні підсистеми: планування, організації, мотивації, контролю та регулювання.

Цільова система організаційно-економічного механізму містить у собі цілі і основні результати діяльності підприємства, а також критерії вибору і оцінки досягнення певних цілей і результатів діяльності підприємства.

Зміст кожної з систем та кількість підсистем в кожній з систем організаційно-економічного механізму управління підприємством залежить від типу підприємства, сфери і масштабів діяльності, ступеня впливу зовнішнього середовища і результатів діяльності підприємства та інших факторів.

Початковим етапом підготовки авіапідприємства до здійснення ефективності функціонування є попереднє формування напрямів і видів його забезпечення. В підсумку після розгляду різних аспектів діяльності авіакомпаній запропонована модель організаційно-економічного механізму ефективності функціонування авіакомпаній, що наведено на рис. 1.

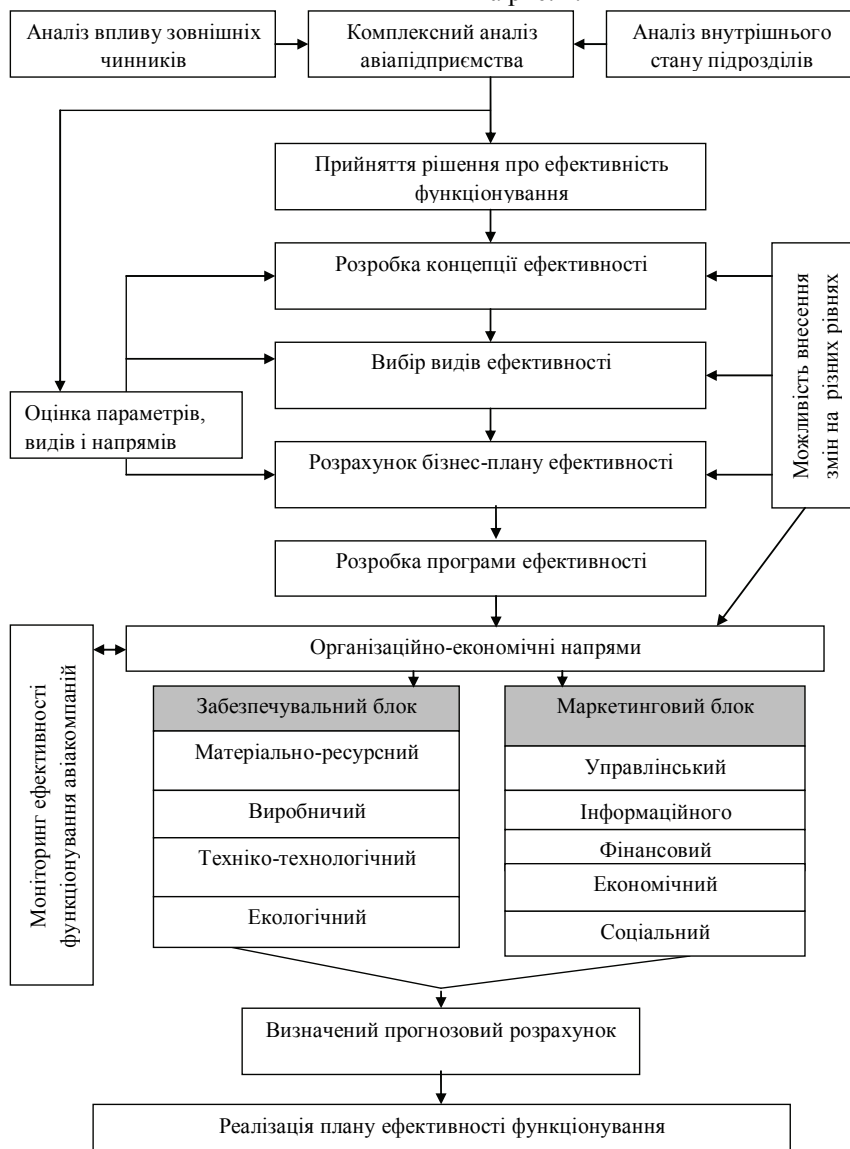

Рис. 1. Модель організаційно-економічного механізму ефективності функціонування авіапідприємств [розроблено автором]

В адаптованій до специфіки авіаційного транспорту моделі ефективності функціонування авіапідприємств охоплені всі можливі напрями функціонування різних підрозділів.

Крім традиційних напрямів в моделі приділено велику увагу питанням розвитку інформаційного забезпечення механізму ефективності функціонування авіапідприємств.

На основі аналізу та розробок, а також шляхом опрацювання наукових праць з досліджуваної проблематики запропоновані основні засади організаційно-економічного механізму ефективності функціонування авіакомпаній в Україні. Організаційно-економічний механізм ефективності функціонування авіакомпаній розглядається як система з двох складових елементів: організаційних та економічних. Ці складові елементи організаційно-економічного механізму ефективності авіакомпаній необхідні для ефективної організації, управління економічною та виробничо-експлуатаційною підприємств цивільної авіації. Авіапідприємства під час здійснення ефективності функціонування повинні проводити активну спільну підготовчу роботу з фінансово-кредитними установами, вітчизняними та зарубіжними інвесторами, державними структурами, які фінансують галузеві процеси. Головне, що такі взаємовідносини набувають форми зворотного співробітництва та партнерства.

ВИСНОВКИ

Можна зробити висновок, що для підвищення конкурентоспроможності авіакомпаній на міжнародних ринках, оптимізації показників діяльності авіакомпаній та реалізації національними авіакомпаніями конкурентних переваг при співпраці з авіаперевізниками інших країн необхідно використовувати дієвий організаційно-економічний механізм ефективності функціонування авіакомпаній України до умов глобальних ринків авіаперевезень. Також від ефективної реалізації буде залежати їх подальший розвиток.

Список використаних джерел

1. Астапова Г.В., Гринь О.Г. Санація на основі управління витратами в упередженні банкрутства авіатранспортних підприємств //Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). – 2014. – №. 3. – С. 10-15.

2. Березін О.В. Організаційно-економічний механізм формування і розвитку продовольчого ринку України: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.07.02 [Текст] / О. В. Березін. – К., 2006. – 34 с.

3. Геєць І.О. Аналіз стратегічного розвитку авіакомпанії AirOnix на міжнародному ринку повітряних перевезень //Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – №. 1. – С. 102-108.

4. Камінська Н. Особливості підходів до управління адаптацією економіко-соціальних систем [Текст] / Н. Камінська // Формування ринкової економіки в Україні. – 2008. – Вип. 18. – С. 93-99.

5. Капітанець Ю.О. Стратегічна адаптація підприємства до зовнішнього середовища [Текст] / Ю.О. Капітанець // Науковий вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів. – 2007. – № 599. – С. 257-261.

6. Куценко А.В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємства: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 [Текст] / А.В. Куценко. – Полтава, 2007. – 20 с.

7. Мишенина Н.В. Внутренний экономический механизм предприятия. 2007 [Электронный ресурс] / Н.В. Мишенина, Е.В. Коваленко. – Режим доступа: <http://sumdu.telesweet.net/doc/lectons/Vnutrenniy-ekonomicheskij-mehanizm-predpriyatiya/index.html>.

8. Мудра І.Я. Організаційно-економічний механізм управління розвитком підприємництва в Україні: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 [Текст] / І. Я. Мудра. – Л., 2008. – 20 с.

9. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева; 2-е изд. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 754 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ebk.net.ua/Book/Ses/eh/eh.htm>.

10. Рогоза М.Є. Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності діяльності промислових підприємств: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.06.01 [Текст] / М.Є. Рогоза. – Донецьк, 2006. – 32 с.

11. Согомонова Н.А. Економічний механізм підвищення ефективності роботи автотранспортного підприємства: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.04 [Текст] / Н.А. Соломонова. – Х., 2006. – 20 с.

12. Тульчинська С.О. Організаційно-економічний механізм розвитку ринку пасажирських перевезень в Україні: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.04 [Текст] / С.О. Тульчинська. – К., 2003. – 20 с.